

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Перший проректор
_____ Н.М. Іщенко
„3” _____ 2018 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

З ДИСЦИПЛІНИ «ІНСТИТУЦІЙНА ЕКОНОМІКА»

статус дисципліни вибіркова

за спеціальністю: 073 Менеджмент

АВТОР ПРОГРАМИ:
к.е.н., доц. Фертікова Т.М.,

кафедра економічної теорії та міжнародної
економіки

„27” червня 2018 р.

Миколаїв 2018

Лист погодження робочої програми

Робочу програму схвалено:

на засіданні кафедри економічної теорії та міжнародної економіки
Протокол № _____ від „____” _____ 2017 р.

Завідувач кафедри _____ Т. М. Фертікова

на засіданні випускової кафедри фінансів і кредиту
Протокол № 3 від „25” 10 2017 р.

В. о. завідувача кафедри _____ К. П. Черненко

на засіданні випускової кафедри економіки підприємства
Протокол № 3 від „11” 10 2017 р.

Завідувач кафедри _____ О. Б. Кузьменко

на засіданні випускової кафедри обліку і аудиту
Протокол № 4 від „7” 11 2017 р.

Завідувач кафедри _____ Ю. В. Великий

на засіданні випускової кафедри менеджменту
Протокол № _____ від „____” _____ 2017 р.

В. о. завідувача кафедри _____ О. Ю. Стоян

на засіданні методичної ради факультету економічних наук
Протокол № _____ від „____” _____ 2017 р.

Голова _____ Ю. Ю. Верланов

Робочу програму погоджено за формами навчання:

Денна форма навчання:

В. о. декана факультету економічних наук _____ О. Б. Філімонова
„____” _____ 2017 р.

Заочна форма навчання:

Директор ННІПО

_____ Г. Л. Норд
„____” _____ 2017 р.

Начальник навчально-
методичного відділу

_____ І. Ю. Потаї
„____” _____ 2017 р.

2.1. Концепція викладання дисципліни

Дисципліна «Інституційна економіка» знайомить студентів з історією становлення та сучасними досягненнями домінуючого на даний момент напрямку економічної теорії - інституціоналізму. Інститути являють собою базис функціонування всіх економічних систем, в тому числі і ринкової. Тому розуміння їх ролі в здійсненні економічних відносин є необхідним для прийняття рішень в сфері мікро- та макроекономіки. Знання інституційних парадигм сприяє становленню зрілого економічного мислення.

Мета дисципліни: сформувати уявлення студентів щодо історії розвитку, методології, категорій, теорій інституційної економіки.

Завдання дисципліни:

- ознайомлення з сучасними підходами в розвитку економічної теорії;
- виявлення сутності інститутів, інституційного механізму;
- вивчення фундаментальних основ інституційної природи економічної взаємодії;
- формування практичних навичок прийняття рішень на макро- та мікрорівні з урахуванням інституційного впливу.

В результаті вивчення курсу у студентів повинні бути сформовані знання з:

- сутності, принципів та методології інституціоналізму;
- історії розвитку, співвідношення сучасних теорій інституціоналізму;
- норм, правил, інститутів, що здійснюють вплив на взаємодію економічних агентів;
- інституційної структури сучасних економічних систем;
- теорії прав власності, трансакційних витрат, контрактів;
- діяльності економічних організацій: фірм, домогосподарств, держави;
- моделей поведінки людини в інституційній економіці;
- принципів, закономірностей еволюції інститутів;
- особливостей інституційної трансформації економіки України.

Практичні заняття та самостійна робота повинні сформулювати вміння:

- виявляти взаємозв'язок між інституційною структурою та ефективністю функціонування економіки;
- аналізувати вплив інститутів на економічну поведінку;
- розробляти напрямки вдосконалення інституційної структури.

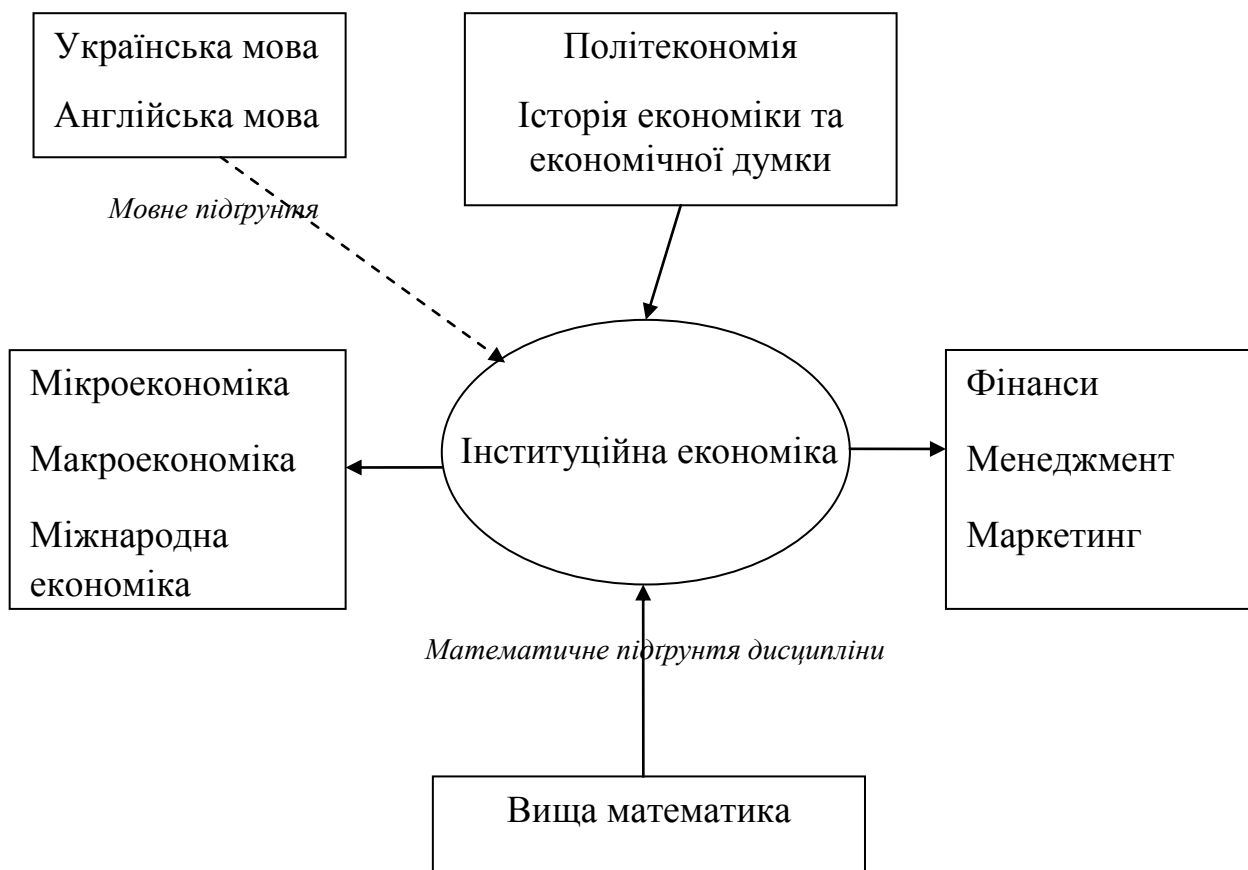

Рис. 1. Структурно-логічний зв'язок з іншими дисциплінами

2.2. Витяг з навчального плану спеціальності

Форма навчання	Курс	Тримісяч	Всього годин	В тому числі						Форма підсумкового контролю	
				аудиторних				самостійна робота студента		екзамен	залік
				лекцій	семінарських	практичних	лабораторних	тримісячова робота по дисципліні	курсова робота (проект)*		
очна	1	2-3		34	20	-	-		-		+
заочна	1-2	3-4		8	6						+

2.3. Зміст навчальної дисципліни – тематичні плани дисципліни

Тема 1. Предмет, методологія інституційної теорії

Предмет, об'єкт, ключові задачі інституціоналізму. Методологія інституціоналізму. Теоретичні джерела інституціоналізму: історична школа, соціальний позитивізм.

Тема 2. Етапи розвитку та співвідношення напрямів в сучасній інституційній теорії

Ранній інституціоналізм: соціально-психологічний, соціально – правовий та кон'юнктурний напрямки. Ключові відмінності неокласичної теорії та нового інституціоналізму. Модель економічної та соціологічної людини. Типологія раціональності і слідування своїм інтересам. Передумови поведінки, прийняті в сучасному інституціоналізмі. Неоінституційна економіка:

теорії прав власності, трансакційних витрат, оптимального контракту, суспільного вибору. Нова інституційна економіка: теорія ігор, теорія неповної раціональності, економіка угод. Теорії постіндустріального суспільства. Теорії капіталістичного суспільства.

Тема 3. Норми та інститути

Правила гри в суспільстві. Цінності, норми, правила, інститути. Підходи щодо їх класифікації, значення для економічних дій. Визначення інституту: Дж. Ролс, Т. Веблен, У. Мітчелл, Дж. Коммонс, Д. Норт, О. Вільямсон. Значення інститутів в регулюванні економічних взаємовідносин. Класифікація інститутів. Теорії походження інститутів.

Тема 4. Інституційна структура сучасних економічних систем

Поняття інституційної структури. Інституційна структура та інституційне середовище. Інститути та ефективність економічних систем. Інститути командної економіки. Інститути ринкової економіки. Інститути змішаної економіки. Особливості трансформаційної економіки.

Тема 5. Теорія трансакційних витрат

Трансакції та їх види. Трансформаційні та трансакційні витрати. Економічна природа трансакційних витрат. Визначення, класифікації трансакційних витрат. Проблема вимірювання трансакційних витрат. Трансакційні витрати та інститути. Динаміка трансакційних витрат в процесі розвитку суспільства.

Тема 6. Теорія прав власності

Система прав власності. Категорія власності, пучок прав власності. Причини специфікації прав власності. Підходи до специфікації прав власності: загальне право та громадське право. Негативні наслідки слабкої специфікації прав власності. Теорема Коуза: формулювання та доведення. Три системи власності: приватна, спільна, державна; їх переваги та недоліки.

Тема 7. Теорія контрактів

Специфічність активів та її види. Сутність контракту. Припущення щодо можливості контрактів. Типи контрактів та їх характеристика: контракт про найом, контракт про продаж. Класичний, імпліцитний та неокласичний контракти. Перед контрактний та після контрактний опортунізм. Несприятливий відбір та моральний ризик.

Тема 8. Економічні організації

Співвідношення між інститутами та організаціями. Основні форми організацій. Структура організації. Фактори оптимального розміру організації: ступінь специфічності активів з приводу укладання угод, ступінь невизначеності, що супроводжує реалізацію контракту, ступінь схильності сторін до ризику, ступінь складності угоди, співвідношення ціни доступу до закону і ціни поза легальності. Організація і теорія груп.

Тема 9. Теорія фірми

Проблема взаємовідносин принципала та агента. Варіанти її вирішення. Економічна природа фірми. Типи фірм: одноосібні підприємства, партнерства, корпорації. Теорії фірми. Структура фірми.

Тема 10. Домогосподарство як суб'єкт інституційних відносин

Домогосподарство як організація. Причини створення домогосподарств. Типи домогосподарств залежно від економічної системи. Функції домогосподарства. Зміни в інституційних характеристика домогосподарств.

Тема 11. Держава як економічна організація

Фіаско ринку. Функції держави: класичний, неокласичний, інституційний підходи (суспільні блага; зовнішні ефекти; специфікація і захист прав власності; інфраструктура). Держава як організація. Підходи до виникнення держави. Контрактна теорія держави. Експлуататорські теорії держави. Моделі поведінки держави.

Тема 12. Теорія суспільного вибору

Політичний ринок. Пряма та посередницька демократія. Прийняття рішень державними чиновниками. Теорія бюрократичної організації. Теорія раціональної бюрократії. Теорія пошуку ренти. Корупція та проблема боротьби з нею. Фіаско держави та способи їх усунення.

Тема 13. Еволюція економічних інститутів

Передумови та закономірності інституційного розвитку. Інституційні зміни. Траєкторія інституційних змін. Qwerty - ефекти, path dependence, інституційні пастки. Імпорт інститутів та його можливі наслідки.

Тема 14. Теорії капіталістичного та постіндустріального суспільства

Економічний аналіз докапіталістичних суспільств. Інституційний підхід до аналізу розвитку капіталістичного суспільства. Теорії постіндустріального суспільства.

Тема 15. Інституційна трансформація економіки України

Вплив інституціональної структури командної економіки на ринкові перетворення. Сценарії переходу від командної до ринкової економіки. Технології і стратегії позичання інститутів, їх негативні наслідки. Сучасна інституційна структура економіки України.

Розподіл навчальних годин за темами для студентів очної та заочної форм навчання:

№ з/п	Назви тем	Всього годин (очна форма)	Всього годин (заочна форма)	За формами занять, годин						Форми контролю
				Аудиторні				СРС	СРС	
				Очна форма		Заочна форма				
				лекц.	семін.	лекц.	семін.	Очна форма	Заочна форма	
1	Тема 1. Предмет, методологія інституційної теорії			1	1	0,5	0	2	7	Семінарські заняття, контрольна робота залік
2	Тема 2. Етапи розвитку та співвідношення напрямів сучасній інституційній теорії			3	1	1	0,5	6	8	Семінарські заняття, контрольна робота залік
3	Тема 3. Норми та інститути			4	2	0,5	0,5	8	7	Семінарські заняття, контрольна робота залік
4	Тема 4. Інституційна			2	2	0,5	0,5	4	7	Семінарські заняття, контрольна

	структура сучасних економічних систем									робота залік
5	Тема 5. Теорія трансакційних витрат			2	2	0,5	0,5	4	7	Семінарськ і заняття, контрольна робота залік
6.	Тема 6. Теорія прав власності			2	2	0,5	0,5	4	7	Семінарськ і заняття, контрольна робота залік
7.	Тема 7. Теорія контрактів			2	2	0,5	0,5	4	7	Семінарськ і заняття, контрольна робота залік
8.	Тема 8. Економічні організації			2	1	0,5	0,5	4	7	Семінарськ і заняття, контрольна робота залік
9.	Тема 9. Теорія фірми			2	1	0,5	0,5	4	7	Семінарськ і заняття, контрольна робота залік
10.	Тема 10. Домогосподарство як суб'єкт інституційних відносин			2	2	0,5	0,5	4	7	Семінарськ і заняття, контрольна робота екзамен
11.	Тема 11. Держава як економічна організація			2	1	0,5	0,25	4	7	Семінарськ і заняття, контрольна робота залік
12.	Тема 12. Теорія суспільного вибору			2	1	0,5	0,25	4	7	Семінарськ і заняття, контрольна робота залік
13.	Тема 13. Еволюція економічних інститутів			2	1	0,5	0,25	4	7	Семінарськ і заняття, контрольна робота залік
14.	Тема 14. Теорії капіталістичного та постіндустріального суспільства			2	1	0,5	0,25	4	7	Семінарськ і заняття, контрольна робота залік
15.	Тема 15. Інституційна трансформація економіки України			2	0	0,5	0,5	4	7	Семінарськ і заняття, контрольна робота залік
	РАЗОМ			34	20	8	6	66	106	екзамен

2.4. Аудиторна робота

2.4.1. Лекційні заняття

№ п / ч	Теми	Зміст	Література
1	2	3	4
1	Тема 1. Предмет, методологія інституційної теорії	Предмет, об'єкт, ключові задачі інституціоналізму. Методологія інституціоналізму. Теоретичні джерела інституціоналізму: історична школа, соціальний позитивізм.	Основна літ-а: 2-3. Додаткова літ-ра: 1-11
2	Тема 2. Етапи розвитку та співвідношення напрямів в сучасній інституційній теорії	Ранній інституціоналізм: соціально-психологічний, соціально – правовий та кон'юнктурний напрямки. Ключові відмінності неокласичної теорії та нового інституціоналізму. Модель економічної та соціологічної людини. Типологія раціональності і слідування своїм інтересам. Передумови поведінки, прийняті в сучасному інституціоналізмі. Неоінституційна економіка: теорії прав власності, трансакційних витрат, оптимального контракту, суспільного вибору. Нова інституційна економіка: теорія ігор, теорія неповної раціональності, економіка угод. Теорії постіндустріального суспільства. Теорії капіталістичного суспільства.	Основна літ-а: 2-3. Додаткова літ-ра: 1-11
3	Тема 3. Норми та інститути	Правила гри в суспільстві. Цінності, норми, правила, інститути. Підходи щодо їх класифікації, значення для економічних дій. Визначення інституту: Дж. Ролс, Т. Веблен, У. Мітчелл, Дж. Коммонс, Д. Норт, О. Вільямсон. Значення інститутів в регулюванні економічних взаємовідносин. Класифікація інститутів. Теорії походження інститутів.	Основна літ-а: 1-3. Додаткова літ-ра: 1-11
4	Тема 4. Інституційна структура сучасних економічних систем	Поняття інституційної структури. Інституційна структура та інституційне середовище. Інститути та ефективність економічних систем. Інститути командної економіки. Інститути ринкової економіки. Інститути змішаної економіки. Особливості трансформаційної економіки.	Основна літ-а: 1-3. Додаткова літ-ра: 1-11
5	Тема 5. Теорія трансакційних витрат	Трансакції та їх види. Трансформаційні та трансакційні витрати. Економічна природа трансакційних витрат. Визначення, класифікації трансакційних витрат. Проблема вимірювання трансакційних витрат. Трансакційні витрати та інститути. Динаміка трансакційних витрат в процесі розвитку суспільства.	Основна літ-а: 2-3. Додаткова літ-ра: 1-11
6.	Тема 6. Теорія прав власності	Система прав власності. Категорія власності, пучок прав власності. Причини специфікації прав власності. Підходи до специфікації прав власності: загальне право та громадське право. Негативні наслідки слабкої специфікації прав власності. Теорема Коуза: формулювання та доведення. Три системи власності: приватна, спільна, державна; їх	Основна літ-а: 2-3. Додаткова літ-ра: 1-11

		переваги та недоліки.	
7.	Тема 7. Теорія контрактів	Специфічність активів та її види. Сутність контракту. Припущення щодо можливості контрактів. Типи контрактів та їх характеристика: контракт про найом, контракт про продаж. Класичний, імпліцитний та неокласичний контракти. Перед контрактний та після контрактний опортунізм. Несприятливий відбір та моральний ризик.	Основна літ-а: 1-3. Додаткова літ-ра: 1-11
8.	Тема 8. Економічні організації	Співвідношення між інститутами та організаціями. Основні форми організацій. Структура організації. Фактори оптимального розміру організації: ступінь специфічності активів з приводу укладання угод, ступінь невизначеності, що супроводжує реалізацію контракту, ступінь схильності сторін до ризику, ступінь складності угоди, співвідношення ціни доступу до закону і ціни поза легальності. Організація і теорія груп.	Основна літ-а: 1-3. Додаткова літ-ра: 1-11
9.	Тема 9. Теорія фірми	Проблема взаємовідносин принципала та агента. Варіанти її вирішення. Економічна природа фірми. Типи фірм: одноосібні підприємства, партнерства, корпорації. Теорії фірми. Структура фірми.	Основна літ-а: 1-3. Додаткова літ-ра: 1-11
10.	Тема 10. Домогосподарство як суб'єкт інституційних відносин	Проблема взаємовідносин принципала та агента. Варіанти її вирішення. Економічна природа фірми. Типи фірм: одноосібні підприємства, партнерства, корпорації. Теорії фірми. Структура фірми.	Основна літ-а: 2-3. Додаткова літ-ра: 1-11
11.	Тема 11. Держава як економічна організація	Фіаско ринку. Функції держави: класичний, неокласичний, інституційний підходи (суспільні блага; зовнішні ефекти; специфікація і захист прав власності; інфраструктура). Держава як організація. Підходи до виникнення держави. Контрактна теорії держави. Експлуаторські теорії держави. Моделі поведінки держави.	Основна літ-а: 2-3. Додаткова літ-ра: 1-11
12.	Тема 12. Теорія суспільного вибору	Політичний ринок. Пряма та посередницька демократія. Прийняття рішень державними чиновниками. Теорія бюрократичної організації. Теорія раціональної бюрократії. Теорія пошуку ренти. Корупція та проблема боротьби з нею. Фіаско держави та способи їх усунення.	Основна літ-а: 2-3. Додаткова літ-ра: 1-11
13.	Тема 13. Еволюція економічних інститутів	Передумови та закономірності інституційного розвитку. Інституційні зміни. Траєкторія інституційних змін. Qwerty - ефекти, path dependence, інституційні пастки. Імпорт інститутів та його можливі наслідки.	Основна літ-а: 2-3. Додаткова літ-ра: 1-11
14.	Тема 14. Теорії капіталістичного та постіндустріального суспільства	Економічний аналіз докапіталістичних суспільств. Інституційний підхід до аналізу розвитку капіталістичного суспільства. Теорії постіндустріального суспільства.	Основна літ-а: 2-3. Додаткова літ-ра: 1-11

15.	Тема 15. Інституційна трансформація економіки України	Вплив інституціональної структури командної економіки на ринкові перетворення. Сценарії переходу від командної до ринкової економіки. Технології і стратегії позичання інститутів, їх негативні наслідки. Сучасна інституційна структура економіки України.	Основна літ-а: 2-3. Додаткова літ-ра: 1-11
-----	--	---	---

2.4.2. Семінарські заняття

№п /ч	Теми	Перелік питань	Література
1	2	3	4
1	Тема 1. Предмет, методологія інституційної теорії	1. Теорія ігор: загальна характеристика. 2. Типи рівноваги та алгоритм пошуку рівноважних значень (рівновага домінуючих стратегій; рівновага за Нешем; рівновага за Штакельбергом; рівновага за Парето).	Основна літ-а: 2-3. Додаткова літ-ра: 1-11
2	Тема 2. Етапи розвитку та співвідношення напрямів в сучасній інституційній теорії	1. Згадайте, які рішення в економічній сфері життєдіяльності Вам доводиться приймати. Чи завжди Ваш порядок дій відповідає всім вимогам раціональності? 2. В чому сутність концепції утилітаризму? Хто її автор? 3. Що означає одна з характеристик вільної ринкової економіки „повна специфікація прав власності”? Наведіть приклади порушення даної норми в сучасній економіці. Чому кажуть, що технологічний розвиток часто стає причиною таких порушень? 4. Опишіть модель загальної економічної рівноваги Л. Вальраса. Чому її називають статичною? 5. Наведіть приклади суспільного та технологічного тиску, якому піддаються споживачі в умовах ринкової економіки. Чи враховують його класична та неокласична теорії? 6. Назвіть основні твердження неокласичної теорії, які піддають сумніву представники раннього інституціоналізму. Визначте сильні та слабкі сторони раннього інституціоналізму 7. Надайте визначення терміну „звичка”. Яку роль відіграють звички у формуванні економічної поведінки? 8. Доведіть, що інформація не є безкоштовною. Як цей факт співвідноситься з принципом раціональності? 9. Що означає економічна модель REMM?	Основна літ-а: 1-3. Додаткова літ-ра: 1-11

		<p>10. Прокоментуйте: „Вся економічна теорія (неокласична) присвячена тому, як люди роблять вибір, а вся соціологія присвячена тому, чому люди не мають ніякого вибору”.</p> <p>11. Наведіть приклади для пояснення кожного фактору обмеженої раціональності.</p> <p>12. Які витрати виникають внаслідок проблеми недосконалості інформації? Для яких ринків особливо актуальна дана проблема?</p> <p>13. Поясніть, які економічні, соціологічні, філософські течії можна назвати передвісниками інституціоналізму.</p> <p>14. В чому полягають методологічні особливості нової інституційної теорії? Чим можна пояснити її виникнення?</p> <p>15. Які існують підходи щодо класифікації шкіл сучасного інституціоналізму?</p> <p>16. Визначте, якими проблемами займаються представники кожної з шкіл сучасного інституціоналізму.</p>	
3	Тема 3. Норми та інститути	<p>1. Визначте цінності, які є абсолютними для студентів Вашої групи (нашого ВНЗ). Які цінності є відносними для українського підприємця?</p> <p>2. Наведіть приклади сумісної стратегії, норми у вузькому сенсі, правила для ситуацій в сфері сімейних відносин.</p> <p>3. Чим правило відрізняється від норми? На прикладах поясніть, які є види правил.</p> <p>4. Поясніть з економічної точки зору причини порушення норм та правил.</p> <p>5. Наведіть історичні приклади, коли запроваджені формальні правила суперечили неформальним.</p> <p>6. Які значення має термін «інститут» в сучасній інституційній економіці? Які існують теорії щодо походження інститутів? В які групи можна об'єднати підходи щодо походження інститутів?</p> <p>7. Що таке рутини? Яку роль вони відіграють в економічному житті?</p> <p>8. Як, з Вашої точки зору, співвідносяться цінності, норми, правила, рутини, ментальні програми?</p>	Основна літ-а: 2-3. Додаткова літ-ра: 1-11
4	Тема 4. Інституційна структура сучасних	<p>1. Порівняйте інститути ринкової та інститути командної економіки.</p> <p>2. Порівняйте простий та складний утилітаризм, як норми командної та</p>	Основна літ-а: 1-3. Додаткова літ-ра: 1-11

	економічних систем	<p>ринкової економіки.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Які умови сприяють поширенню де персоніфікованої довіри? 4. Як виконується норма легалізму в українській економіці? 5. Наведіть приклади застосування норми «ти – мені, я – тобі». 6. Охарактеризуйте економіку України з точки зору норм командної та ринкової економіки. 	
5	Тема 5. Теорія трансакційних витрат	<ol style="list-style-type: none"> 1. Що називають трансакцією та які їх види виділяє Дж. Коммонс? 2. Перелічте основні відмінності трансакційних та трансформаційних витрат (наприклад, з точки зору прогнозованості, впливу їх динаміки на взаємовідносини між суб'єктами економіки тощо). 3. Назвіть найбільш оригінальні, з вашої точки зору, класифікації трансакційних витрат. Що розуміють під зовнішніми та внутрішніми трансакційними витратами? Наведіть приклади на різні види трансакційних витрат. 4. Наведіть приклади з історії, коли певна подія національного масштабу призводила до суттєвого росту (зменшення) того чи іншого виду трансакційних витрат організацій. 5. Назвіть два види трансакційних витрат, які, з вашої точки зору, є найбільшими в економіці України. Обґрунтуйте. 6. Проаналізуйте динаміку різних видів трансакційних витрат в українській економіці з початку 90-их років до нашого часу. Які основні фактори її обумовлювали? 	Основна літ-а: 2-3. Додаткова літ-ра: 1-11
6.	Тема 6. Теорія прав власності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Запропонуйте різні визначення власності 2. Що таке специфікація прав власності, які наслідки має розмитість прав власності? 3. Поясніть зв'язок між специфікацією прав власності та продуктивним використанням власності. 4. Порівняйте власність в межах загального та цивільного права. Яке право передбачає більшу варіантність рішень при виникненні конфліктів щодо власності? 	Основна літ-а: 2-3. Додаткова літ-ра: 1-11

		<p>5. Наведіть приклади позитивних та негативних зовнішніх ефектів. Яким чином проблема Ізкстерна лій вирішується представниками неокласичної теорії? Які негативні наслідки такого підходу вбачають інституціоналісти?</p> <p>6. Наведіть різні формулювання теореми Р. Коуза. За допомогою якого інструментарію здійснюється її доведення?</p> <p>7. Які припущення теореми Р. Коуза спростовуються Р. Познером та які висновки робить науковець щодо можливості вирішення проблеми Ізкстерна лій?</p> <p>8. Визначте характерні риси, позитивні та негативні наслідки домінування в суспільстві різних систем власності. За яких обставин здійснюється перехід від однієї системи власності до іншої?</p>	
7.	Тема 7. Теорія контрактів	<p>1. Визначте відмінності угоди від контракту.</p> <p>2. Охарактеризуйте витрати, які виникають на кожній стадії контрактного процесу.</p> <p>3. Визначте фактори, що впливають на вибір типу контракту. Які трансакційні витрати будуть найбільшими при укладанні контрактів про продаж та про найом?</p> <p>4. Назвіть відмінності класичного, неокласичного та імпліцитного контрактів. Визначте, який тип контракту може бути доречний для таких ситуацій:</p> <ul style="list-style-type: none"> - студенти укладають угоду про списування; - батьки учня укладають угоду з репетитором; - молоде подружжя укладає угоду про сумісне проживання. <p>Доведіть, посилаючись на ключові ознаки юридичних контрактів, що обрані Вами для перелічених ситуацій типи контрактів є правильними.</p>	Основна літ-а: 1-3. Додаткова літ-ра: 1-11
8.	Тема 8. Економічні організації	<p>1. Запропонуйте різні визначення організації. Що їх об'єднує? Наведіть приклади організації. Обґрунтуйте, чи відповідають наведені Вами приклади ознакам організації.</p> <p>2. Чим відрізняються інститут та</p>	Основна літ-а: 1-3. Додаткова літ-ра: 1-11

		<p>організація? Чому фірму називають і інститутом, і організацією?</p> <p>3. В чому полягає сутність проблеми „принципал-агент”?</p> <p>4. Доведіть, що відносини ринкового характеру походять від контракту про продаж, а відносини організації – від контракту про найом.</p> <p>5. Докладно проаналізуйте динаміку витрат у випадках, коли функціонування навчального закладу здійснюється в форматі організації та форматі співпраці між незалежними суб’єктами ринку.</p>	
9.	Тема 9. Теорія фірми	<p>1. Надайте визначення фірми. Проаналізуйте відмінності в причинах утворення фірми, виходячи з теорій представників неокласичного та інституційного напрямів.</p> <p>2. Визначте причини внутрішньо фірмового опортунізму. Чи є витрати, що з ним пов’язані, єдиним обмеженням для зростання розміру фірми?</p> <p>3. Охарактеризуйте основні типи внутрішньо фірмової структури. Від чого залежить вибір структури фірми?</p> <p>4. Визначте, які методи боротьби з опортунізмом будуть доцільні для У-структури, Х-структури, М-структури?</p> <p>5. Охарактеризуйте цілі, особливості менеджменту, відносин власності тощо фірм командного, перехідного, американського, японського типу. До якого типу наближена середньостатистична українська фірма?</p> <p>6. Згадайте переваги і недоліки приватнопідприємницької фірми, корпорації, фірми, організованої на засадах партнерства. Охарактеризуйте їх в термінах інституційної теорії фірми: права власності на специфічні ресурси, на залишковий дохід, право на контроль, опортуністична поведінка тощо.</p> <p>7. Охарактеризуйте ЧДУ ім. П.Могили як фірму: визначте структуру університету, тип фірми, до якого він більш за все наближений.</p> <p>8. Озвучте фрази з організаційного діалекту ЧДУ ім. П. Могили.</p>	<p>Основна літ-а: 1-3. Додаткова літ-ра: 1-11</p>
10.	Тема 10. Домогосподарс	<p>1. Визначте відмінності сім’ї від домогосподарства.</p>	<p>Основна літ-а: 2-3. Додаткова літ-ра:</p>

	тво як суб'єкт інституційних відносин	<ol style="list-style-type: none"> 2. Визначте, яким ознакам організації відповідає домогосподарство. 3. Чи згодні ви з твердженням, що протягом останніх десятиліть в розвинутих країнах світу сім'я як інститут втрачає своє значення внаслідок того, що сім'я як організація втрачає свої економічні функції? 4. Розташуйте за пріоритетністю функції домогосподарства. Як пов'язане поняття альтернативної вартості з реалізацією тієї чи іншої функції? 5. Проаналізуйте динаміку, співвідношення статей доходів та витрат бюджету Вашого домогосподарства. Від яких економічних рішень залежить стан бюджету? 6. Розташуйте домогосподарства командного, ринкового та перехідного типу в порядку відповідності до ознаки: 1) альтернативність видів діяльності; 2) державний контроль за діяльністю домогосподарства; 3) стабільність; 4) ... (ваша ознака). 	1-11
11.	Тема 11. Держава як економічна організація	<ol style="list-style-type: none"> 1. Наведіть приклади організаційних структур, які здатні виконувати ті ж функції, що і держава. 2. Надайте визначення суспільного блага. Наведіть приклади благ, яким властива лише одна (з двох) ознака суспільного блага. 3. Назвіть причини утворення держави в термінах інституціоналізму. Чи відрізняються дані причини за контрактною та експлуатаційною теоріями? 4. До якої теорії держави, контрактної чи експлуатаційної, ближче за змістом та логікою теорія Д. Норта? Обґрунтуйте. 5. Охарактеризуйте поведінку держави за моделями бандита-гастролера та стаціонарного бандита. Які цілі та методи управління використовуються в кожному випадку, як поведінка держави відбивається на обсягах виробництва та суспільній корисності? 6. Проаналізуйте з точки зору інституційної теорії процес становлення української держави в 90-их роках 20 ст.. 	
12.	Тема 12. Теорія суспільного вибору	<ol style="list-style-type: none"> 1. Що об'єднує економічну та політичну сфери? 2. Сформулюйте предмет, завдання, 	Основна літ-а: 2-3. Додаткова літ-ра: 1-11

		<p>методологічні припущення теорії суспільного вибору.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Визначте особливості, переваги і недоліки прямої та представницької демократії. 4. Розкрийте зміст проблеми пошуку справедливого колективного вибору в умовах прямої та представницької демократії.. 5. Які існують засоби впливу для прийняття потрібного окремим групам рішення? Наведіть приклади. 6. Чи може бути корисною для суспільства діяльність бюрократії? 7. Охарактеризуйте «фіаско держави». Які способи їх зменшення пропонують представники різних економічних напрямів? 	
13.	Тема 13. Еволюція економічних інститутів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Наведіть історичні приклади еволюційних та революційних змін інституційної структури суспільства. 2. Поясніть механізм впливу інститутів на соціально-економічний розвиток країни. 3. Назвіть фактори, що обумовлюють сталість інститутів. 4. Охарактеризуйте причини інституційних змін. Яка роль людини або соціальних груп в їх здійсненні? 5. Охарактеризуйте процес інституційної трансформації. Які фактори необхідно взяти до уваги для визначення можливих його позитивних чи негативних наслідків? 6. Поясніть зміст термінів «конгруентність», «конвергенція», «дивергенція». Які з них є найбільш доречними для характеристики трансформації економіки України в 90-их рр. XX ст.? 7. Наведіть історичні приклади успішного або невдалого імпорту інститутів. Що обумовлювало прискорення (загальмування) інституційного розвитку в кожному випадку? 	Основна літ-а: 2-3. Додаткова літ-ра: 1-11
14.	Тема 14. Теорії капіталістичного та постіндустріального суспільства	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначте риси доіндустріального, індустріального та постіндустріального суспільства відповідно до концепції Д.Белла. Що обумовлює перехід від одного типу суспільства до іншого? 2. Порівняйте теорії індустріального 	Основна літ-а: 2-3. Додаткова літ-ра: 1-11

		<p>суспільства Р.Арона, В.Ростоу, П.Друкера, Дж.Гелбрейта.</p> <p>3. Порівняйте теорії постіндустріального суспільства, інформаційного суспільства, суспільства знання, суспільства «третьої хвилі». Чи виправдане, з вашої точки зору, таке термінологічне різноманіття?</p> <p>4. Спираючись на теорії трансформації капіталізму середини ХХ ст., визначте, чи триває його подальша трансформація протягом останніх десятиліть, і якщо так, то за якими напрямками?</p> <p>5. Визначте сутність поняття зрілої корпорації в дослідженнях Дж. Гелбрейта та її вплив на соціально-економічні процеси.</p> <p>6. Як автори соціально-інституціональних концепцій визначають соціально-економічну роль держави?</p>	
15.	Тема 15. Інституційна трансформація економіки України	<p>1. Визначте поняття «трансформація інституційної структури».</p> <p>2. Охарактеризуйте задачі інституційної трансформації в Україні, що були визначені в 90-их рр. ХХ ст. Чи були вони виконані?</p> <p>3. Визначте проблеми інституційних перетворень в процесі трансформації економіки України. Які нові можливості отримали економічні агенти і що перешкоджало їх реалізації?</p> <p>4. Охарактеризуйте «інституційні пастки» в економіці України.</p> <p>5. Охарактеризуйте сучасну інституційну структуру української економіки. Назвіть досягнення та фіаско інституційного розвитку за роки незалежності.</p>	Основна літ-а: 2-3. Додаткова літ-ра: 1-11

2.5. Самостійна робота

2.5.1 КАРТКА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

кількість годин СРС згідно з навчальним планом

Види самостійної роботи	Трудо-місткість (годин)*	Планові терміни виконання	Форми контролю	Максимальна кількість балів
1.	2.	3.	4.	5.

II триместр				
I. Обов'язкові				
1.1. Підготовка до усних відповідей на семінарських заняттях	20	Протягом триместру	Участь у семінарських заняттях	25
1.2 Підготовка до самостійних робіт	15	Протягом триместру	Самостійні роботи	20
1.3 Підготовка до контрольних робіт	8	Протягом триместру	Контрольні роботи	45
II. Вибіркові				
2.1. Підготовка індивідуальної роботи	15	Протягом триместру	Письмова робота	10
Всього у триместрі	48			100
III триместр				
I. Обов'язкові				
1.1. Підготовка до усних відповідей на семінарських заняттях	8	Протягом триместру	Участь у семінарських заняттях	20
1.2 Підготовка до контрольних робіт	2	Протягом триместру	Контрольні роботи	40
II. Вибіркові				
1.3 Письмові самостійні роботи	2	Протягом триместру	Письмові роботи	10
Залік	6		Усна відповідь	30
Всього у триместрі	18			100

2.5.2 КАРТКА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

кількість годин СРС згідно з навчальним планом

Види самостійної роботи	Трудо-місткість (годин)*	Планові терміни виконання	Форми контролю	Максимальна кількість балів
1.	2.	3.	4.	5.
I. Обов'язкові				
1.1. Підготовка до усних відповідей на семінарських заняттях	30	Протягом триместру	Участь у семінарських заняттях	10
1.2 Підготовка до тестування	20	Протягом триместру	Письмова робота	10
1.3 Виконання індивідуальної роботи	36	Протягом триместру	Письмова робота	40
II. Вибіркові				
2.1. Захист індивідуальної роботи	15	Семінарське заняття	Усна доповідь	10
Залік	15		Усна відповідь	30
Всього у триместрі	106			100

Вимоги до виконання завдань для студентів очної форми навчання

Індивідуальна робота виконується у вигляді оглядового реферування.

Вимоги до оформлення.

Перший аркуш роботи – титульний, де має бути зазначено назви навчального закладу, кафедри, дисципліни, вказано прізвища та ім'я по-батькові студента та викладача, що перевіряє роботу. Другий аркуш має містити зміст роботи. З третього починається викладення відповідей на питання.

Текст має бути набраний 12 кеглем, шрифтом Times New Roman, 1,5 інтервали, із вирівнюванням на ширину сторінки. Параметри сторінки: верхній та нижній берег – 20мм, лівий – 25мм, правий – 10мм. Сторінки мають бути пронумеровані. Обов'язковою є розбивка тексту на абзаци.

Орієнтовний перелік книг, розділи яких пропонуються на реферування:

1. Арон Р. Демократія і тоталітаризм. – Режим доступу: http://royallib.com/book/aron_reymon/demokratiya_i_totalitarizm.html
2. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Гл.1 – Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/682165/>
3. Веблен Т. Теорія праздного класу. – Режим доступу: http://royallib.com/book/veblen_torsteyn/teoriya_prazdnogo_klassa.html
4. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму http://royallib.com/read/veber_maks/izbrannie_proizvedeniya.html#220253
5. Гелбрейт Дж.: Економічні теорії і цілі суспільства. – Режим доступу: http://royallib.com/book/gelbreyt_dgon/ekonomicheskie_teorii_i_tseli_obschestva.htm
6. Гелбрейт Дж.: Нове індустріальне суспільство. Гл.5-8. – Режим доступу: http://www.google.com.ua/url?url=http://institutions.com/component/docman/doc_download/785-5AhM&usq=AFQjCNFQr8S0tOaH2s2kQ-QJxCnlhr5NqA
7. Ендрю Дж. Мир в 2050 году. Ч.3 – Режим доступу: <http://www.ex.ua/89182103>
8. Кастельс М. Галактика інтернет. – Режим доступу: <http://romanbook.net/book/9432378/>
9. Полань К. Велика трансформація: політичні і економічні істини нашого часу. – Режим доступу: http://royallib.com/book/polani_karl/velikaya_transformatsiya_politicheskie_i_ekonomicheskie_istoki_nashego_vremeni.html
10. Тапскот Д. Вікіноміка. Як масове співробітництво змінює все. – Режим доступу: <http://www.e-reading.club/book.php?book=144620>
11. Тоффлер Е. Третя хвиля. – Режим доступу: http://royallib.com/book/toffler_elvin/tretya_volna.html
12. Тоффлер Е. Метаморфози влади. – Режим доступу: http://royallib.com/book/toffler_elvin/metamorfozi_vlasti.html
13. Тоффлер Е. Війна і антивійна. – Режим доступу: http://royallib.com/book/toffler_elvin/voyna_i_antivoyna.html
14. Туроу Л. Майбутнє капіталізму. – Режим доступу: http://royallib.com/book/turou_lester/budushchee_kapitalizma.html
15. Шумпетер Й. Капіталізм, соціалізм і демократія. – Режим доступу: http://royallib.com/book/shumpeter_yozef/kapitalizm_sotsializm_i_demokratiya.html

Вимоги до структури роботи.

Вступ: оглядова інформація щодо автора та історії написання книги.

Змістова частина включає кілька структурних підрозділів. Перший містить перелік найважливіших питань, які розглядаються в обраному підрозділі книги. Другий – визначення

ключових ідей автора, які дають можливість оцінити його внесок у відповідну тему дослідження. Необхідно зазначити, що і як автор проаналізував, дослідив, до яких висновків дійшов. Третій структурний підрозділ має містити оціночні судження автора реферування щодо новизни ідей автора книги, цілей, які були поставлені та досягнуті, якості викладання матеріалу, обґрунтованості ідей тощо. Останній структурний підрозділ – висновки, у яких має бути надана узагальнююча інформація щодо того, чим є цікавою та корисною книга (частина), що реферується.

Етапи виконання реферування:

- Визначення автора, книги, частини для читання;
- Читання книги (частини);
- Визначення проблемних питань, що розглядаються автором книги;
- Виявлення ключових ідей книги;
- Оцінка якості викладання матеріалу книги;
- Оформлення письмової роботи за структурою, визначеною вище.

Вимоги до виконання індивідуальних завдань для студентів заочної форми навчання

Орієнтовний обсяг відповіді на кожне питання – 3-4 сторінки, хоча (в розумних межах) фактичний обсяг може бути і більше, і менше за рекомендований. Для підготовки відповіді необхідно використати кілька літературних джерел. Студент має співставити інформацію і визначити найкращі для відповіді зміст та обсяг. З обережністю слід використовувати інформацію з Інтернету. Цілком припустимим є використання підручників, статей з періодичних видань, що викладені в Інтернеті, але текст, що подається без зазначення автора, або матеріал з рефератів використовувати в роботі не рекомендується.

Посилання на використані для відповіді літературні джерела є обов'язковими. Повний їх список має бути представлений на останньому аркуші роботи. Посилання надаються в квадратних дужках, де зазначається номер джерела у відповідності до списку та сторінка. Наприклад: [5, с.12].

Найкращим варіантом є викладення відповіді своїми словами, спираючись на прочитане. Якщо точки зору різних авторів на предмет дослідження не співпадають, потрібно їх порівняти та проаналізувати відмінності. Якщо питання є дискусійним, заохочується висловлення власної думки.

Оцінка «відмінно» (7-8 балів) виставляється за відповідь, що повною мірою відповідає питанню, має логічну структуру, демонструє опрацювання студентом кількох літературних джерел, розуміння та критичне осмислення матеріалу.

Якщо сутність питання розкривається не зовсім послідовно, не вистачає авторського осмислення тексту, наявні незначні пропуски матеріалу, але в цілому вся важлива інформація надана, виставляється оцінка «добре» (4-6 балів).

Оцінка «задовільно» виставляється, якщо відповідь розкриває сутність питання, але є неповною, має нечітку структуру, містить помилки, написана з використанням сумнівних джерел, не містить авторського опрацювання матеріалу (1-3 балів).

Оцінка «незадовільно» виставляється за відповідь, що не відповідає питанню та містить грубі помилки (0).

Варіанти індивідуальних робіт

Варіант 1.

1. Порівняйте припущення щодо характеристики поведінки економічних агентів в неокласичній та інституційній теорії.
2. Охарактеризуйте імпліцитний контракт в інституційній теорії. За яких передумов це є найвигідніший тип контракту?
3. Поясніть розуміння інституту за Т.Вебленом. Як і чому змінюються інститути?

4. Згадайте, які рішення в економічній сфері життєдіяльності Вам доводиться приймати. Чи завжди Ваш порядок дій відповідає всім вимогам раціональності?

Варіант 2.

1. Визначте предмет, об'єкт, задачі сучасної інституційної теорії.
2. Охарактеризуйте неокласичний контракт в інституційній теорії. За яких передумов це є найвигідніший тип контракту?
3. Поясніть сутність інститутів за Дж.Коммонсом. Які інститути він вважає найважливішими?
4. Наведіть різні формулювання теореми Коуза. За допомогою якого інструментарію здійснюється її доведення?

Варіант 3.

1. Які наукові напрямки можна назвати теоретичними джерелами інституціоналізму? Обґрунтуйте.
2. Охарактеризуйте класичний контракт в інституційній теорії. За яких передумов це є найвигідніший тип контракту?
3. Охарактеризуйте економіку України з точки зору норм економічної поведінки суб'єктів командної та ринкової економіки.
4. Що таке внутрішньо фірмовий опортунізм? Які його прояви та шляхи зменшення?

Варіант 4.

1. Які методи дослідження використовує інституційна теорія?
2. Поясніть природу контракту і поняття контрактного права в інституціоналізмі.
3. Визначте переваги і недоліки спільної власності в порівнянні з іншими її видами.
4. Поясніть сутність норм, правил в інституційній теорії. Надайте їх класифікацію. Наведіть приклади для пояснення різних видів правил.

Варіант 5.

1. Охарактеризуйте соціально-психологічний інституціоналізм.
2. Проаналізуйте проблему морального ризику, як приклад після контрактного опортунізму.
3. Порівняйте причини створення та сутність фірми в теоріях А.Алчіана, Х.Демсеца.
4. Порівняйте власність в межах загального та цивільного права. Яке право передбачає більшу варіантність рішень при виникненні конфліктів щодо власності?

Варіант 6.

1. Охарактеризуйте соціально – правовий інституціоналізм.
2. Визначте сутність трансакційних витрат. Порівняйте класифікації трансакційних витрат Т.Еггертсона та О.Вільямсона.
3. Як форма слідування особистісним інтересам потенційних учасників контрактних відносин впливає на вибір виду контракту?
4. Наведіть приклади економічних інститутів. Оцініть ступінь розвитку одного з них в Україні.

Варіант 7.

1. Охарактеризуйте кон'юнктурний інституціоналізм..
2. Визначте характеристики організації та основні її форми в інституціоналізмі.
3. Визначте цілі держави та інструменти їх досягнення за моделлю МакГіра – Олсона.
4. Назвіть дві найбільш оригінальні, з вашої точки зору, класифікації трансакційних витрат. Наведіть приклади різних видів трансакційних витрат.

Варіант 8.

1. Надайте загальну характеристику неоінституційної економіки.
2. Проаналізуйте причини, характер інституційних змін за Д.Нортом.
3. Які переваги і недоліки державної власності визначає інституційна економіка в порівнянні з іншими формами власності?
4. Перелічіть основні відмінності трансакційних від трансформаційних витрат (наприклад, з точки зору прогнозованості, впливу їх динаміки на взаємовідносини між суб'єктами економіки тощо).

Варіант 9.

1. Надайте загальну характеристику економіки угод.
2. Порівняйте причини створення та сутність фірми в теоріях Р.Коуза, А.Алчіана.
3. Визначте, чим ризикують учасники неокласичного контракту у випадку невиконання своїх обов'язків? Як учасники вирішують конфлікти, що виникають між ними?
4. Охарактеризуйте проблему морального ризику як різновиду після контрактного опортунізму на прикладі ситуації, учасником якої Ви були особисто.

Варіант 10.

1. Охарактеризуйте рівновагу домінуючих стратегій, рівновагу за Нешем в теорії ігор.
2. Проаналізуйте проблему корупції та методи боротьби з нею з позицій інституційної економіки.
3. Визначте, чи відповідає домогосподарство характеристикам організації?
4. Проаналізуйте, якому типу фірми (американська, японська тощо) відповідає типова українська фірма.

Варіант 11.

1. Визначте умови рівноваги за Штакельбергом та Парето в теорії ігор.
2. Охарактеризуйте теорію пошуку ренти в інституціоналізмі.
3. Яке значення має приватна власність та які інституційні пастки пов'язані із становленням даного інституту в Україні?
4. Наведіть приклади застосування норм емпатії, «ти – мені, я - тобі». Які умови сприяють поширенню цих норм?

Варіант 12.

1. Норма та їх види в інституційній економіці.
2. Порівняйте технології і стратегії позичання інститутів.
3. Обґрунтуйте необхідність повної специфікації прав власності. Наведіть приклад проблем, пов'язаних з розмитістю прав власності.
4. Якої теорії про походження держави ви притримуєтеся? До контрактної чи експлуаторської держави можна віднести Україну?

Варіант 13.

1. Визначте сутність інститутів з точки зору трьох представників інституціоналізму з пострадянського простору.
2. Охарактеризуйте проблеми інституційного характеру при формуванні конкурентного середовища в Україні.
3. Поясніть сутність нової економічної історії (кліометрики) та її відмінності від традиційної економічної історії.
4. Наведіть приклади організаційних структур, які здатні виконувати ті ж функції, що і держава.

Варіант 14.

1. Поясніть, чи є узгодженими погляди на значення інститутів в регулюванні економічних взаємовідносин з точки зору представників сучасного інституціоналізму.
2. Охарактеризуйте людський та соціальний капітал.
3. Порівняйте визначення та класифікації трансакційних витрат, ґрунтуючись на поглядах трьох авторів.
4. Що означає така характеристика вільної ринкової економіки як „повна специфікація прав власності”? Наведіть приклади порушення даної норми в сучасній економіці. Чому кажуть, що технологічний розвиток часто стає причиною таких порушень?

Варіант 15.

1. Кого з інституціоналістів другої половини ХХ ст. відносять до традиційного інституціоналізму. Чому?
2. Охарактеризуйте припущення щодо економічної поведінки, прийняті в сучасному інституціоналізмі.
3. Що таке «специфічні активи» за О.Вільямсоном? Як специфічність активів впливає на вибір типу контракту?
4. Порівняйте простий та складний утилітаризм, як норми командної та ринкової економіки.

Варіант 16.

1. Охарактеризуйте інституційні норми поведінки в ринковій економіці.
2. Охарактеризуйте трансакційні витрати, пов'язані з функціонування ринкового механізму та з внутрішньо фірмовими трансакціями.
3. Визначте передумови для запровадження колективної власності, за яких вона була б більш ефективною в порівнянні з іншими формами власності.
4. Наведіть приклади позитивних та негативних зовнішніх ефектів. Яким чином проблема екстерналій вирішується представниками неокласичної теорії? Які негативні наслідки такого підходу вбачають інституціоналісти?

Варіант 17.

1. Охарактеризуйте категорію власності в інституційній економіці, пучок прав власності.
2. Проаналізуйте цілі держави та інструменти їх досягнення у відповідності до контрактної теорії держави.
3. В чому полягає проблема кількісної оцінки трансакційних витрат?
4. Наведіть приклади для пояснення кожного фактору обмеженої раціональності.

Варіант 18.

1. Визначте економічні функції домогосподарства. Чи змінилися вони за останні сто років?
2. Охарактеризуйте теорію раціональної бюрократії в інституційній економіці.
3. Проаналізуйте модель держави як «бандита-гастролера». Наведіть приклади.
4. Як форма раціональності потенційних учасників контрактних відносин впливає на вибір типу контракту?

Варіант 19.

1. Проаналізуйте взаємозв'язок між трансакційними витратами та інститутами.
2. Проаналізуйте проблему «принципал-агент» в діяльності держави.
3. Охарактеризуйте поняття власності в системі цивільного права. Чим обумовлюється ефективність даної правової системи щодо регулювання відносин власності?
4. Опишіть норми економічної поведінки типового українського домогосподарства.

Варіант 20.

1. Проаналізуйте систему загального права та можливості врегулювання відносин власності даною системою.
2. Визначте економічні причини утворення домогосподарства.
3. Проаналізуйте роль організації у запровадженні інституційних змін.
4. Назвіть два види трансакційних витрат, які, з вашої точки зору, є найбільшими у підприємців України. Обґрунтуйте.

Варіант 21.

1. Визначте поняття інституційної структури. Охарактеризуйте інституційну структуру змішаної економічної системи.
2. Проаналізуйте трансакційні витрати, що виникають до укладання контракту. Наведіть приклади та способи зменшення даного виду витрат.
3. Проаналізуйте теорію рентоорієнтованої поведінки в світлі відносин прав власності.
4. До якого виду контракту можна віднести контракт про шлюб? Чи можна назвати контрактом шлюбні відносини?

Варіант 22.

1. Порівняйте систему ключових інститутів до індустріального, індустріального та постіндустріального суспільства.
2. Визначте фактори оптимального розміру організації.
3. Охарактеризуйте бюрократію з точки зору представників теорії суспільного вибору.
4. Наведіть приклади з історії, коли певна подія національного масштабу призводила до суттєвого росту (зменшення) того чи іншого виду трансакційних витрат.

Варіант 23.

1. Порівняйте види внутрішньої фірмової структури. Визначте, в яких ситуаціях кожна з них є найбільш доцільною.
2. Порівняйте моделі економічної та соціологічної людини.
3. Проаналізуйте трансакційні витрати, що виникають після укладання контракту. Наведіть приклади та способи зменшення даного виду витрат.
4. Поясніть зв'язок між специфікацією прав власності та продуктивним використанням власності.

Варіант 24.

1. Порівняйте моделі Фіндлі-Вільсона для контрактної держави та держави-максимізатора монопольної ренти.
2. Охарактеризуйте ефект «path dependance». Поясніть, як залежність від попередньої траєкторії розвитку впливає на становлення ринкових інститутів в Україні.
3. Порівняйте концепції постіндустріального та інформаційного суспільства.
4. Наведіть приклади сумісної стратегії, норми у вузькому сенсі, правила для відносин у сфері працевлаштування.

Варіант 25.

1. Порівняйте припущення щодо характеристики поведінки економічних агентів в неокласичній та інституційній теорії.
2. Охарактеризуйте неокласичний контракт в інституційній теорії. За яких передумов це є найвигідніший тип контракту?
3. Порівняйте підходи А.Пігу та Р.Коуза щодо вирішення проблеми зовнішніх ефектів.
4. Поясніть сутність норм, правил в інституційній теорії. Надайте їх класифікацію. Наведіть приклади для пояснення різних видів правил.

Варіант 26.

1. Охарактеризуйте соціально-психологічний інституціоналізм.
2. Визначте сутність трансакційних витрат. Порівняйте класифікації трансакційних витрат Т.Еггерсона та О.Вільямсона.
3. Визначте цілі держави та інструменти їх досягнення за моделлю МакГіра – Олсона.
4. Визначте, чи можна ринок назвати організацією. Обґрунтуйте.

Варіант 27.

1. Порівняйте різні визначення категорії «інститут». Наскільки однозначним або суперечливим є визначення даної категорії?
2. Проаналізуйте проблему корупції та методи боротьби з нею з позицій інституційної економіки.
3. Охарактеризуйте теорію пошуку ренти в інституціоналізмі.
4. Якої теорії про походження держави ви притримуєтесь? Чи є в сучасному світі приклади як контрактних, так і експлуататорських держав?

Варіант 28.

1. Чи можна освіту назвати інститутом? Які інституційні пастки можна визначити у процесі розвитку вітчизняної освіти?
2. Порівняйте технології і стратегії позичання інститутів.
3. Наведіть приклади організаційних структур, які здатні виконувати ті ж функції, що і держава.
4. Що означає така характеристика вільної ринкової економіки як „повна специфікація прав власності”? Наведіть приклади порушення даної норми в сучасній економіці. Чому кажуть, що технологічний розвиток часто стає причиною таких порушень?

Варіант 29.

1. Норма та її види в інституційній економіці.
2. Охарактеризуйте припущення щодо економічної поведінки, прийняті в сучасному інституціоналізмі.
3. Визначте передумови для запровадження колективної власності, за яких вона була б більш ефективною в порівнянні з іншими формами власності.
4. Які трансакційні витрати найбільше перешкоджають розвитку підприємництва в Україні? Яким чином можна сприяти їх зменшенню?

Варіант 30.

1. Назвіть сучасних представників традиційного інституціоналізму. Охарактеризуйте проблематику їх досліджень.
2. Проаналізуйте модель держави як «бандита-гастролера». Наведіть приклади.
3. Порівняйте системи колективної та приватної власності. За яких передумов кожна з них є більш ефективною?
4. Порівняйте види внутрішньої фірмової структури. Визначте, в яких ситуаціях кожна з них є найбільш доцільною.

Приклад тестів

1. З точки зору Т. Веблена важливим чинником у формуванні інститутів є:
А) потреби людини;
Б) інстинкти людини;
В) здатність людини до прийняття раціональних рішень;
Г) прагнення індивідів передбачувати і покращувати своє майбутнє.

2. Одним з проявів обмеженої раціональності інституціоналісти називають:
- А) зміна принципу максимізації корисності на принцип задоволення;
 - Б) неспроможність індивідів спів ставити альтернативні способи досягнення цілей;
 - В) надання переваги довгостроковій вигоді в порівнянні з короткостроковою;
 - Г) нехтування поглядами, думками референтних груп.
3. Норма емпатії виконується економічними агентами, які:
- А) жорстко детерміновані ідеологічними настановами в своїй поведінці;
 - Б) мають гарантований дохід, мало пов'язаний з ефективністю їх діяльності;
 - В) зацікавлені в підвищенні своєї конкурентоспроможності;
 - Г) дотримуються норми ціннісно - раціональної дії.
4. У відповідності до етичного підходу щодо походженні інститутів:
- А) в основі інституту покладене знання, перевірене досвідом багатьох поколінь;
 - Б) інститут є вираженням особистісної позиції індивіда;
 - В) інститути нав'язуються індивіду суспільством;
 - Г) інститут є угодою між членами суспільства.
5. Ключова відмінність норми від правила полягає у тому, що:
- А) норма, на відміну від правила, не потребує суспільного визнання;
 - Б) норма не передбачає заборону певної дії;
 - В) виконання норм не пов'язане з жодними витратами;
 - Г) норми не передбачають санкції за їх порушення.
6. За інституційною теорією, походження власності обумовлено:
- А) нерівністю членів суспільства, надмірними правами одних та безправністю інших;
 - Б) рідкісністю ресурсів;
 - В) альтернативністю використання ресурсів;
 - Г) вірні відповіді б) і г);
 - Д) всі відповіді вірні.
7. Право на капітал (одне з прав в пучку прав власності) означає:
- А) можливість дарування, продажу, зміни форми блага;
 - Б) можливість визначення напряму використання блага;
 - В) відсутність часових меж у володінні благом;
 - Г) можливість отримання доходу з використання блага.
8. У відповідності до цивільного права:
- А) власність є пучком повноважень;
 - Б) суддя є інтерпретатором та до певної міри творцем правової норми;
 - В) джерелом нових норм є прецедент;
 - Г) передбачає наявність кількох власників однієї речі.
9. За Коммонсом, трансакції раціонування характеризуються тим, що:
- А) місце управляючої сторони посідає колективний орган;
 - Б) правові відносини між її учасниками є симетричними;
 - В) її об'єктом є права на блага, обмін якими здійснюється;
 - Г) вона передбачає обмін права приймати рішення на дохід.
10. На відміну від трансформаційних, трансакційні витрати:
- А) виникають в процесі зміни фізичних характеристик блага;

- Б) завжди скорочуються з ростом розміру фірми;
- В) перешкоджають Парето-оптимальному розподілу ресурсів;
- Г) є позитивними за умови досконалої конкуренції.

11. Інституційні зміни обумовлюють динаміку:

- А) трансакційних та трансформаційних витрат;
- Б) трансакційних витрат;
- В) трансформаційних витрат.

12. Неокласичний контракт має таку ознаку, як:

- А) сильні стимули до виконання умов контракту;
- Б) вирішення конфліктів без залучення третьої сторони;
- В) втрата репутації в якості ключової санкції за невиконання умов контракту;
- Г) підлягання однієї сторони рішенням іншої.

13. Регулювання діяльності природних монополій є прикладом контракту:

- А) класичного;
- Б) неокласичного;
- В) імпліцитного;
- Г) класичного чи неокласичного.

14. Формування організаційної структури є найбільш доцільним для випадку:

- А) нижчих витрат поза легальності в порівнянні з витратами доступу до закону;
- Б) низького ступеня специфічності активів;
- В) однакової схильності учасників контракту до ризику;
- Г) укладання контракту в умовах більш-менш визначеного середовища.

15. Яка ознака не є властивою організації:

- А) наявність після контрактного опортунізму як з боку принципала, так і з боку агента;
- Б) відповідність поведінки агента принципу ціле раціональної дії;
- В) заміна агентом принципу максимізації корисності на принцип досягнення певного ступеня задоволення;
- Г) несиметричність виграшу принципала та агента.

16. Відкритий публічний ринок характеризується низькими витратами:

- А) опортунізму з боку продавця;
- Б) на ведення переговорів;
- В) опортунізму з боку покупця;
- Г) пошуку партнера.

17. Горизонтальна інтеграція сприяє:

- А) зменшенню витрат пошуку інформації;
- Б) зменшенню після контрактних витрат;
- В) зменшенню конкуренції на ринку;
- Г) всі відповіді вірні.

18. Найбільш жорстка залежність між добробутом та розміром доходів спостерігається в домогосподарстві:

- А) ринкового типу;
- Б) командного типу;
- В) перехідного типу.

19. Характерною рисою розподілу ресурсів в домогосподарстві перехідного типу є:
- А) використання всіх наявних ресурсів на ринку праці;
 - Б) збільшення частки доходу, що заощаджується;
 - В) використання всіх ресурсів в державному секторі економіки;
 - Г) диверсифікація ресурсів.
20. За теорією Р. Коуза, збільшенню розмірів фірми можуть протидіяти:
- А) антимонопольні заходи;
 - Б) обмежені виробничі потужності фірми;
 - В) ринковий попит;
 - Г) витрати адміністративного управління.
21. Організація фірми як коаліції агентів передбачає зменшення опортунізму шляхом:
- А) продажу працівникам акцій фірми на пільгових засадах;
 - Б) стимулювання конкуренції між агентами;
 - В) підвищення контролю за діяльністю агентів;
 - Г) надання кожному з агентів тимчасової можливості виконувати функції принципала.
22. Держава - максимізатор монопольної ренти:
- А) не виконує жодних корисних для суспільства функцій;
 - Б) створює найбільш ефективну систему власності, оскільки зацікавлена в максимізації доходів до бюджету;
 - В) виступає як гарант прав власності;
 - Г) не створює перешкод для економічного зростання.
23. Однією із задач держави – «стаціонарного бандита» є:
- А) максимізація прибутку в короткостроковому періоді;
 - Б) забезпечення правопорядку, на що витрачаються всі доходи бюджету;
 - В) створення оптимальної системи прав власності;
 - Г) зменшення індивідуальних витрат на захист прав власності.
 - Г) орієнтує на законодавство та суспільні інтереси.
24. Пряма демократія в порівнянні з представницькою демократією має таку перевагу як:
- А) до процесу голосування залучається більша кількість членів суспільства;
 - Б) рішення приймається більш зважено та відповідально;
 - В) виключається ймовірність стороннього впливу на виборців;
 - Г) виборці в меншій мірі зіштовхуються з проблемою недосконалості інформації.
25. У відповідності до «парадоксу голосування» голосування на основі принципу більшості:
- А) забезпечує прийняття рішення, що відповідає інтересам медіанного виборця;
 - Б) забезпечує прийняття рішення, що не відповідає дійсним уподобанням суспільства;
 - В) є кращим способом виявлення уподобань суспільства, не дивлячись на ігнорування інтересів меншості;
 - Г) не відповідає принципам демократії, оскільки ігнорує інтереси частини суспільства.
26. У відповідності до теорії М.Вебера, бюрократія діє за принципами:
- А) ієрархічності, дисципліни та підконтрольності;
 - Б) підлягання інтересам владних структур;
 - В) забезпечення доходів з джерел, не пов'язаних з виконанням обов'язків;
 - Г) впровадження рішень, що збільшують повноваження чиновників.

27. Причиною трансформації інститутів Д. Норт називає:
- А) технологічні зрушення;
 - Б) динаміку доходів власників ресурсів;
 - В) зміну смаків та уподобань;
 - Г) всі відповіді вірні;
 - Д) немає вірної відповіді.
28. Ефект історичної обумовленості розвитку означає, що:
- А) в процесі еволюції приживаються найбільш ефективні інститути;
 - Б) наявна інституційна структура стримує появу ефективних інститутів;
 - В) характер інституційної еволюції обумовлюється попередньою траєкторією розвитку.
29. Впровадження норм ринкової економіки у Великобританії на початку 19 ст. є прикладом:
- А) ендогенного шляху розвитку інститутів;
 - Б) імпорту теоретичної інституційної моделі;
 - В) позичання інституційної структури з іншої країни;
 - Г) еволюційного шляху розвитку інститутів.
30. Конвергенція між формальними та неформальними нормами при імпорті інститутів дозволяє уникнути:
- А) витрат лобювання прийняття нових законів;
 - Б) витрат навчання чиновників;
 - В) витрат розповсюдження інформації про нові правила;
 - Г) витрат, що виникають внаслідок співіснування легального та поза легального принципів укладання угод.

2.6. Питання для самоконтролю

1. Припущення щодо раціональності в неокласичній теорії.
2. Припущення щодо методологічного індивідуалізму в неокласичній теорії.
3. Припущення щодо стабільності та екзогенності уподобань в неокласичній теорії.
4. Припущення щодо абсолютної конкуренції в неокласичній теорії.
5. Німецька історична школа як джерело інституціоналізму.
6. Соціальний позитивізм як джерело інституціоналізму.
7. Філософія прагматизму як джерело інституціоналізму.
8. Виникнення поняття «інституційна економічна теорія».
9. Теорія інстинктів Т.Веблена.
10. Вчення про «бездіяльний клас» в теорії Веблена.
11. Понятті інституту в теорії Т.Веблена.
12. Дихотомія церемоніальних та інструментальних цінностей в теорії Т.Веблена.
13. Характер інституційних змін в теорії Т.Веблена.
14. Поняття інституту в теорії Дж.Коммонса.
15. Емпіричний інституціоналізм В.Мітчелла.
16. Внесок ранніх інституціоналістів в економічну науку.
17. Структура сучасного інституціоналізму.
18. «Ядро» дослідницької програми неоінституціоналізму.
19. «Захисний пояс» дослідницької програми неоінституціоналізму.
20. Припущення щодо поведінки економічних агентів в неоінституціоналізмі.
21. Поняття обмеженої раціональності в теорії Г.Саймона.
22. Обмежена раціональність та стійкі стереотипи поведінки.
23. Відмінності неокласичного та неоінституційного підходів.

24. Схожі риси та відмінності неокласичної теорії та неоінституційоналізму.
25. Скінчені та нескінчені ігри в теорії ігор.
26. Ігри з нульовою та ненульовою сумою в теорії ігор.
27. Кооперативні, некооперативні ігри в теорії ігор.
28. Ігри в розгорнутій та нормальній формах в теорії ігор.
29. «Дилема ув'язнених».
30. Рівновага домінуючих стратегій в теорії ігор.
31. Рівновага за Нешем в теорії ігор.
32. Рівновага за Штакельбергом в теорії ігор.
33. Рівновага за Парето в теорії ігор.
34. Цінність як основа норми.
35. Абсолютні та відносні цінності.
36. Поняття ментальної моделі.
37. Ментальна програма.
38. Сутність рутини
39. Значення рутини для економічної поведінки.
40. Технологічні та відносницькі рутини.
41. Атрибут як елемент норми.
42. Фактор як елемент норми.
43. Мета як елемент норми.
44. Умови як елемент норми.
45. Санкції як елемент норми.
46. Види норм.
47. Сутність правил.
48. Глобальні та локальні правила.
49. Формальні та неформальні правила.
50. Правила координації, кооперації та розподілу.
51. Визначення інституту у неоінституціоналізмі.
52. Порівняння тлумачень інституту у традиційному та сучасному інституціоналізмі.
53. Визначення інституту у вітчизняних наукових дослідженнях.
54. Взаємодія інститутів.
55. Ієрархія інститутів.
56. Інститути та організації.
57. Координуюча функція інститутів.
58. Розподільча функція інститутів.
59. Інституційна рівновага.
60. Інституційне середовище.
61. Інституційна угода.
62. Взаємозв'язок індивідів та інститутів.
63. Нормативний підхід щодо походження інститутів.
64. Етичний підхід щодо походження інститутів.
65. Еволюційний підхід щодо походження інститутів.
66. Інформаційний підхід щодо походження інститутів.
67. Контрактний підхід щодо походження інститутів.
68. Соціологічний підхід щодо походження інститутів.
69. Організаційний підхід щодо походження інститутів.
70. Ігровий підхід щодо походження інститутів.
71. Трансакційний підхід щодо походження інститутів.
72. Поняття інституційної матриці.
73. Інституційна матриця ринкової економіки.
74. Інституційна матриця командної економіки.
75. Поняття інституційної архітектури.

76. Простий та складний утилітаризм як норми командної та ринкової економіки.
77. Персоніфікована та де персоніфікована довіра як норми командної та ринкової економіки.
78. Легалізм та декларативний легалізм як норми командної та ринкової економіки.
79. Ціннісно-раціональна та цілераціональна дії як норми командної та ринкової економіки.
80. Обмежена свобода та свобода як норми командної та ринкової економіки.
81. Норма «ти – мені, я - тобі» та емпатія як норми командної та ринкової економіки.
82. Доінституційні визначення власності: власність у системі римського права.
83. Доінституційні визначення власності: класична школа.
84. Доінституційні визначення власності: марксизм.
85. Власність як інститут.
86. Пучок прав власності Оноре.
87. Право власності як можливість виключення.
88. Значення прав власності у процесі розвитку.
89. Пучок прав власності.
90. Норми цивільного права.
91. Норми загального права
92. Специфікація прав власності.
93. Розмитість прав власності.
94. Сутність зовнішніх ефектів.
95. Позитивні зовнішні ефекти.
96. Негативні зовнішні ефекти.
97. Споживчі екстерналії.
98. Технологічні екстерналії.
99. Грошові екстерналії.
100. Усунення зовнішніх ефектів за А.Пігу.
101. Роль ринку та держави у зниженні зовнішніх ефектів.
102. Формулювання теореми Коуза.
103. Доведення теореми Коуза.
104. Вирішення проблеми екстерналій в теорії Р.Познера.
105. Характеристика системи приватної власності.
106. Характеристика системи державної власності.
107. Характеристика системи комунальної власності.
108. Структура позалегальної економіки.
109. Аналіз витрат законності та позалегальності.
110. Сутність трансакції.
111. Поняття трансформаційних витрат.
112. «Конфлікт» в процесі здійснення трансакцій.
113. «Порядок» в процесі здійснення трансакцій.
114. «Угода» в процесі здійснення трансакцій.
115. Поняття трансакційних витрат.
116. Вплив трансакційних витрат на взаємодію економічних агентів.
117. Сутність трансакційних витрат за Р.Коузом.
118. Сутність трансакційних витрат за О.Вільямсоном.
119. Сутність трансакційних витрат за Д.Нортом.
120. Класифікація трансакційних витрат І.Капелюшнікова.
121. «Моральний ризик» як різновид опортунізму.
122. «Здирництво» як різновид опортунізму.
123. Проблема несприятливого відбору.
124. Класифікація трансакційних витрат К.Менара.
125. Класифікація трансакційних витрат Е.Фуруботна.

126. Класифікація трансакційних витрат А.Шастітко.
127. Можливості вимірювання трансакційних витрат в теорії Волліса та Норта.
128. Трансакційні витрати в постсоціалістичних країнах.
129. Методи зменшення трансакційних витрат.
130. Поняття контракту.
131. Стадії контрактного процесу.
132. Специфічні активи та їх види.
133. Форми раціональності та їх вплив на вибір типу контракту.
134. Форми слідування своїм інтересам та їх вплив на вибір типу контракту.
135. Відносини «принципал-агент».
136. Контракт про найом.
137. Контракт про продаж.
138. Класичний контракт та його характеристика.
139. Неокласичний контракт та його характеристика.
140. Імплицитний контракт та його характеристика.
141. Сутність організації.
142. Ключові ознаки організації.
143. Фактори виникнення організації.
144. Роль рутини в утворенні організації.
145. Різновиди організації.
146. Три форми взаємодії людей за К.Поланьї.
147. Ринок як антипод фірми.
148. Ринок як організація.
149. Інституційні припущення щодо ринкової взаємодії.
150. Реклама, як інструмент зменшення ринкових трансакційних витрат.
151. Гарантії якості, як інструмент зменшення ринкових трансакційних витрат.
152. Бренд, як інструмент зменшення ринкових трансакційних витрат.
153. Вертикальна інтеграція, як інструмент зменшення ринкових трансакційних витрат.
154. Горизонтальна інтеграція, як інструмент зменшення ринкових трансакційних витрат.
155. Встановлення стійких цін, як інструмент зменшення ринкових трансакційних витрат.
156. Бар'єри входу-виходу, як інструмент зменшення ринкових трансакційних витрат.
157. Франчайзинг, як інструмент зменшення ринкових трансакційних витрат.
158. Державне регулювання, як інструмент зменшення ринкових трансакційних витрат.
159. Сутність домогосподарства.
160. Інститут сім'ї в теорії Г.Беккера.
161. Традиційна сім'я та її характеристика.
162. Сучасна сім'я та її характеристика.
163. Роль рутини у функціонуванні домогосподарства.
164. Технологічні та відносницькі рутини.
165. Ментальні моделі.
166. Економічні функції домогосподарства.
167. Домогосподарство в командній економіці.
168. Домогосподарство в ринковій економіці.
169. Домогосподарство перехідного типу.
170. Неокласичний підхід до визначення фірм.
171. Сутність фірми за О.Вільямсоном.
172. Сутність фірми за Х.Демсецем.

173. Теорія Ф.Найта щодо походження фірми.
174. Причини утворення фірми в теорії Р.Коуза.
175. Оптимальний розмір фірми за Р.Коузом.
176. Теорія фірми А.Алчіана та Х.Демсеца.
177. Призначення фірми за О.Вільямсоном.
178. Проблема опортунізму всередині фірми.
179. Заходи щодо зменшення опортунізму всередині фірми.
180. У-структура фірми та її ознаки.
181. Х-структура фірми та її ознаки.
182. М-структура фірми та її ознаки.
183. Американський тип фірми.
184. Японський тип фірми.
185. Командний тип фірми.
186. Перехідний тип фірми.
187. Класичний підхід щодо визначення функцій держави.
188. Поняття суспільного блага.
189. Неокласичний підхід щодо визначення функцій держави.
190. Фіаско ринку.
191. Контрактна теорія походження держави Дж.Локка.
192. Теорія походження держави Т.Гоббса.
193. Теорія походження держави Д.Норта.
194. Модель «бандита-гастролера».
195. Модель «стаціонарного бандита».
196. Модель Фіндлі-Вілсона для контрактної держави.
197. Держава як максимізатор монопольної ренти.
198. Модель Фіндлі-Вілсона для держави-максимізатора монопольної ренти.
199. Економічний аналіз корупції.
200. Предмет дослідження теорії суспільного вибору.
201. Припущення теорії суспільного вибору.
202. Характеристика прямої демократії.
203. Характеристика представницької демократії.
204. Проблема справедливого колективного вибору в умовах бюрократії.
205. Обмеженість інформації, як проблема представницької демократії.
206. Проблема «раціонального ігнорування».
207. Сутність лобізму.
208. Сутність логролінгу.
209. Парадокс голосування.
210. Теорія бюрократії М.Вебера.
211. Теорія бюрократії в теорії суспільного вибору.
212. «Фіаско» держави.
213. «Конституція» Дж.Бюкенена.
214. Теорія інституційних змін Д.Норта.
215. Дискретні інституційні зміни.
216. Інкрементні інституційні зміни.
217. Теорія інституційних змін П.Буша.
218. Суб'єкти та об'єкти інституційних змін.
219. Роль організацій в інституційних змінах.
220. Методи інституційного дизайну.
221. Фактори інституційних змін.
222. Процес інституційної трансформації.
223. Імпорт інститутів.
224. Експорт інститутів.

225. QWERTY-ефекти.
226. Методи боротьби з QWERTY-ефектами.
227. Інституційні пастки.
228. Проблема “path dependence”.
229. Конкуренція інститутів.
230. Доіндустріальне суспільство та його інститути.
231. Індустріальне суспільство та його інститути.
232. Постіндустріальне суспільство та його інститути.
233. Співвідношення понять «постіндустріальне суспільство», «інформаційне суспільство», «економіка знань», «креативна економіка» тощо.
234. Інституційні перетворення в Україні в 90-их роках ХХ ст..
235. Характер функціонування ринкових інститутів в Україні.
236. Особливості трансформації інституту власності в Україні.
237. Стан конкуренції в Україні.
238. Стан підприємництва в Україні.
239. Співвідношення інституту державного регулювання та ринкових інститутів в Україні.
240. Необхідність трансформації ринкових інститутів в Україні в поточний період часу.

2.7. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль з дисципліни здійснюється у вигляді заліку. Залік відбувається в усній формі за питаннями до самоконтролю.

2.8. Система оцінювання роботи студентів

2.8.1 Система оцінювання роботи студентів заочної форми навчання з дисципліни

Форма контролю	Максимальна оцінка одиниці контролю	Кількість заходів	Сума балів
Індивідуальна контрольна робота	40	1	40
Усні відповіді на семінарських заняттях	5	2	10
Тестування	10	1	10
Вибіркове завдання	10	1	10
Загальна кількість балів			70
Залік	40	1	30
Всього за триместр			100

2.8.2 Система оцінювання роботи студентів очної форми навчання з дисципліни

Форма контролю	Максимальна оцінка одиниці контролю	Кількість заходів	Сума балів

II триместр			
Усні відповіді на семінарських заняттях	5	5	25
Самостійні роботи	5	4	20
Контрольні роботи	3	15	45
Індивідуальне завдання	10	1	10
Всього за триместр			100
III триместр			
Усні відповіді на семінарських заняттях	10	2	20
Контрольні роботи	40	1	40
Самостійні роботи	5	2	10
Загальна кількість балів			70
Залік	40	1	30
Всього за триместр			100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67-74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Критерії оцінювання знань за п'ятибальною системою за національною шкалою:
Отримані за виконання зазначених видів робіт бали складають комплексну підсумкову оцінку.

- “Відмінно” — відповіді студентів виявляють всебічні і системні знання програмного матеріалу, засвоєння основної і додаткової літератури, чітке володіння понятійним апаратом, уміння застосовувати знання для аналізу економічних подій та поглядів. Відповіді характеризуються творчим підходом.
- “Добре” — відповіді студентів виявляють всебічні і системні знання програмного матеріалу, засвоєння основної літератури, чітке володіння понятійним апаратом, уміння застосовувати знання для аналізу економічних подій та поглядів. При цьому студент припускається незначних помилок, помилок незначного рівня або мінімальної кількості значних помилок.
- “Задовільно” — відповіді студентів виявляють знання основного програмного матеріалу, засвоєння в основному інформації лекційного курсу із допущенням значних помилок.
 - “Незадовільно” — відповіді студентів виявляють значні прогалини у знаннях програмного матеріалу. Студенти припускаються принципових помилок у викладенні фактів та їх оцінці.

2.9. Список рекомендованої літератури

№ п/п	Бібліографічний опис джерела	Місце знаходження (основні бібліотеки міста та ін.)			
		ЧДУ ім.П.Могили и	Обласна наукова бібліотека ім.О.Гмирьова	Міська центральна бібліотека ім. М.Кропивниць кого	Інтернет, внутрішня мережа (адреса)
Основна література:					
1.	Вільямсон О. Економічні інституції капіталізму : Фірми, маркетинг, укладання контрактів. – К.Артек, 2001.	-	√	√	http://books.irf.kiev.ua/handle/987654321/3711
2.	Ткач А.А. Нова інституціональна економічна теорія : навчальний посібник для вузів / Анатолій Арсентійович Ткач . – Київ : ЦУЛ, 2007 . – 302 с.	√	√	√	http://www.twirpx.com/file/619836/
3.	Фертікова Т.М. Інституційна економіка. – Миколаїв : Видво ЧДУ ім. П.Могили, 2010 р.	√	√	√	http://lib.chdu.edu.ua/index.php?m=2&b=285
Додаткова література:					
5	Агапова И. И. Институциональная экономика : учебное пособие. – М. : Экономист, 2006. – 254с.	√	√	√	http://www.twirpx.com/file/127965/
6	Аузан А.А. Институциональная экономика / А.А.Аузан. – М. : Инфра-М, 2005. – 415с.	-	-	√	http://royallib.com/book/auzan_aleksandr/institucionalnaya_ekonomika.html

7	Бренделева Е.А. Неоинституциональная экономическая теория / Под. общ. ред. А.В.Сидоровича. – М. : Дело и Сервис, 2006. – 352с.	-	√	√	√
8	Васильцова В. М. Институциональная экономика : учебное пособие / В. М. Васильцова, С.А. Тертышный. - Санкт- Петербург [и др.] : Питер, 2012. - 254 с.		-	-	http://institutions.com/download/books/2141-institucionalnaya-ekonomika-vasilcova.html
9	Корнейчук Б. В. Институциональная экономика: учебное пособие для вузов – М. : Гардарики, 2007. – 255с.	√	√	√	-
10	Кузьминов И. Я. Курс институциональной экономики – М. : Изд. Дом ГУВШЭ, 2006. – 442с.	-	√	√	http://institutions.com/download/books/2115-kurs-institucionalnoj-ekonomiki-kuzminov-uchebnik.html
11	Нестеренко А.И. Экономика и институциональная теория / Отв. ред. акад. Л.И.Абалкин. – М.: Эдиториал УРСС, 2002. – 416с.	--	√	√	-
12	Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики \ Пер. с англ. А.Н. Нестеренко; предисл. и науч. ред. Б.З. Мильнера.– М. : Фонд экономической книги «НАЧАЛА». – 1997. – 180 с. – (Современная институционально- эволюционная теория)	-	√	√	http://www.twirpx.com/file/110660/
13	Одинцова М. И. Институциональная экономика : учебник для академического бакалавриата / М. И. Одинцова. — 4-е изд., перераб. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2014. — 459 с.	-	√	√	http://royallib.com/book/odintsova_marina/institucionalnaya_ekonomika.html

Олейник А. Н. Институциональная экономика : Учебно-методическое пособие. - М., 2000.	-	√	√	http://www.twirpx.com/file/754050/
Фуруботн Э. Г., Рихтер Р. Институты и экономическая теория. – СПб.: Изд. Дом СПб гос. ун-та, 2005. – 702с.	-	√	-	-

2.10.Словник

агентські відносини	агентские отношения	agency relationships
асиметрія інформації	асиметричность информации	asymmetric information
безбилетника проблема	безбилетника проблема	free-rider problem
відкритий доступ	открытый доступ	free access, common property
громадська угода	гражданское соглашение	civil agreement
зовнішній ефект	внешний эффект	externality
вімогательство	вымогательство	hold-up
державна	государство	state
довіра	доверие	confidence
домінуюча стратегія	доминирующая стратегия	dominating strategy
домогосподарство	домашнее хозяйство	house-hold
еволюційно-стабільна стратегія	эволюционно-стабильная стратегия	evolution-stable strategy
експлуаторська держава	эксплуаторское государство	exploiter state
емпатія	эмпатия	
індустріальна угода	индустриальное соглашение	industrial agreement
інститут	институт	institute
інституціоналізм	институционализм	institutionalism
інституційне середовище	институциональная среда	institutional environment
інституційна рівновага	институциональное равновесие	institutional equilibrium
класичний контракт	классический контракт	classical contract
імпліцитний контракт	имплицитный контракт	implicit contract
контракт	контракт	contract
контракт про продаж	контракт о продаже	contract about sale
контракт про найом	контракт о найме	contract hiring
контрактна держава	контрактное государство	contract state
легалізм	легализм	legalism
меню контрактів	меню контрактов	menu of contracts
моральний ризик	моральный риск	moral hazard
невизначеність	неопределенность	uncertainty
норма	норма	norm
Парето-рівновага	Парето-равновесие	Pareto-equilibrium
повноваження власника	полномочия собственника	proprietor's power
права власності	права собственности	property rights
раціональність	рациональность	rationality
раціональність обмежена	рациональностm	rationality limited

рівновага за Нешем	ограниченная равновесие по Нешу	Nash equilibrium
рівновага за Штакельбергом	равновесие по Штакельбергу	Stakelberg equilibrium
ринкова угода	рыночное соглашение оппортунистическое	market agreement
опорутністична поведінка	поведение	opportunistic behavior
організація	организация	organization
специфічний актив	специфический актив	specific asset
теорема Коуза	теорема Коуза	Kouz theorem
тіньова економіка	теневая экономика	shade economy
традиційна угода	традиционная экономика	traditional economy
трансакційні витрати	трансакционные издержки	transaction cost
угода	соглашение	agreement
утилітаризм	утилитаризм	utilitarizm
фіаско держави	фиаско государства	state fiasco
фіаско ринку	фиаско рынка	market fiasco
фокальна точка	фокальная точка	focal point